

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT

Y. BOT

fremsat den 26. juli 2017¹

Sag C-243/16

**Antonio Miravittles Ciurana,
Alberto Marína Lorente,
Jorge Benito García,
Juan Gregorio Benito García
mod
Contimark SA,
Jordi Socías Gispert**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Juzgado de lo Social nº 30 de Barcelona (arbejdsret nr. 30 i Barcelona, Spanien))

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv 2012/30/EU – artikel 20 og 21 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder – selskabsret – inddrivelse af løntilgodehavender – samtidig og kumulativ anlæggelse ved den samme domstol af direkte søgsmål, dels mod et selskab, dels mod selskabets administrerende direktør i sidstnævntes egenskab af solidarisk hæftende for selskabets gæld«

I. Indledning

1. Den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse drejer sig om fortolkningen af artikel 2, 6, 7 og 8 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/101/EF af 16. september 2009 om samordning af de garantier, som kræves i medlemsstaterne af de i artikel 54, stk. 2, TEUF nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser, med det formål at gøre disse garantier lige byrdefulde², artikel 19 og 36 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/30/EU af 25. oktober 2012 om samordning af de garantier, der kræves i medlemsstaterne af de i artikel 54, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser for så vidt angår stiftelsen af aktieselskabet samt bevarelse af og ændringer i dets kapital, med det formål at gøre disse garantier lige byrdefulde³, samt artikel 20, 21 og 51 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).

2. Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem på den ene side Antonio Miravittles Ciurana, Alberto Marína Lorente, Jorge Benito García og Juan Gregorio Benito García og på den anden side Contimark SA og selskabets administrerende direktør, Jordi Socías Gispert, om inddrivelse af løntilgodehavender og andre godtgørelser, som det er blevet pålagt selskabet at betale sagsøgerne.

1 – Originalsprog: fransk.

2 – EUT 2009, L 258, s. 11.

3 – EUT 2012, L 315, s. 74.

3. Den forelæggende ret, Juzgado de lo Social n° 30 de Barcelona (arbejdsret nr. 30 i Barcelona, Spanien), er i tvivl om gennemførelsen af de bestemmelser i EU-retten, der beskytter selskabers kreditorers rettigheder, og om, hvorvidt der er overensstemmelse mellem disse og de nationale procesregler, hvorefter den domstol, som er ansvarlig for at fuldbyrde de afgørelser, hvorved løntilgodehavendernes størrelse fastsættes, ikke har kompetence til at træffe afgørelse på begæring af arbejdstageren om det ansvar, som påhviler den administrerende direktør for det selskab, der har beskæftiget den pågældende, med henblik på at fastslå, at direktøren hæfter solidarisk for betalingen af de skyldige beløb.

4. I dette forslag til afgørelse angiver jeg først, i hvilket omfang den retlige situation, som danner baggrund for hovedsagen, er omfattet af EU-rettens anvendelsesområde.

5. Derpå forklarer jeg, hvad der foranlediger mig til at konkludere:

- at artikel 19 i direktiv 2012/30 samt ækvivalens- og effektivitetsprincippet skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter en arbejdstager, som er kreditor i relation til det selskab, der har beskæftiget ham, må anlægge sag ved en anden domstol end den arbejdsretlige for at opnå, at det fastslås, at selskabets administrerende direktør hæfter solidarisk, fordi han har tilsidesat sine selskabsretlige forpligtelser, forudsat at denne lovgivning ikke er mindre gunstig end den, hvori der fastsættes regler for tilsvarende søgsmål på grundlag af national ret, og ikke i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, som tillægges i det nævnte direktiv, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve
- at en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede ikke strider imod ligebehandlingsprincippet og princippet om forbud mod forskelsbehandling, som navnlig fastslås i chartrets artikel 20 og 21.

II. Retsforskrifter

A. EU-ret

1. Chartret

6. Ifølge chartrets artikel 20, der har overskriften »Lighed for loven«, er »alle mennesker lige for loven«.

7. Chartrets artikel 21 med overskriften »Ikke-forskelsbehandling« bestemmer:

»1. Enhver forskelsbehandling på grund af køn, race, farve, etnisk eller social oprindelse, genetiske anlæg, sprog, religion eller tro, politiske eller andre anskuelser, tilhørsforhold til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel, handicap, alder, seksuel orientering eller ethvert andet forhold er forbudt.

2. Inden for traktaternes anvendelsesområde og med forbehold af deres særlige bestemmelser er enhver forskelsbehandling på grund af nationalitet forbudt.«

8. Chartrets artikel 51 med overskriften »Anvendelsesområde« har følgende ordlyd:

»1. Bestemmelserne i dette charter er rettet til Unionens institutioner, organer, kontorer og agenturer under iagttagelse af nærhedsprincippet samt til medlemsstaterne, dog kun når de gennemfører EU-retten. De respekterer derfor rettighederne, overholder principperne og fremmer anvendelsen heraf i overensstemmelse med deres respektive kompetencer og under overholdelse af grænserne for de kompetencer, der er tildelt Unionen i traktaterne.

2. Dette charter udvider ikke anvendelsesområdet for EU-retten ud over Unionens kompetencer og skaber ingen nye kompetencer eller nye opgaver for Unionen og ændrer ikke de kompetencer og opgaver, der er fastlagt i traktaterne.«

2. Direktiv 2009/101

9. Artikel 2 i direktiv 2009/101 bestemmer:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for, at den obligatoriske offentlighed vedrørende selskaberne i artikel 1 i det mindste omfatter følgende dokumenter og oplysninger:

- a) stiftelsesoverenskomsten samt vedtægterne, såfremt disse foreligger som et særskilt dokument
- b) ændringer vedrørende de under litra a) nævnte dokumenter, herunder også forlængelse af selskabets virksomhedsperiode
- c) efter hver ændring af stiftelsesoverenskomsten eller vedtægterne den fuldstændige ordlyd af det ændrede dokument i den nugældende affattelse
- d) udnævnelse, udtræden samt identitet for de personer, der i deres egenskab af lovbestemt selskabsorgan eller som medlemmer af et sådant organ
 - i) er beføjede til at forpligte selskabet over for tredjemand og til at repræsentere det ved rettergang; det må gennem offentliggørelsesforanstaltningerne præciseres, om de personer, som er beføjede til at forpligte selskabet, kan gøre dette hver for sig eller i forening med andre
 - ii) deltager i ledelsen af, i tilsynet med eller i kontrollen med selskabet
- e) i det mindste årligt størrelsen af den tegnede kapital, dersom stiftelsesoverenskomsten eller vedtægterne nævner en selskabskapital, medmindre forhøjelse af den tegnede kapital kræver vedtægtsændring
- f) de regnskabsdokumenter for hvert regnskabsår, som skal offentliggøres i henhold til Rådets direktiv 78/660/EØF^[4], 83/349/EØF^[5], 86/635/EØF^[6] og 91/674/EØF^[7]
- g) enhver flytning af selskabets hjemsted (hovedkontor)
- h) selskabets opløsning

4 – Rådets fjerde direktiv af 25.7.1978 på grundlag af traktatens artikel 54, stk. 3, litra g), om årsregnskaberne for visse selskabsformer (EFT 1978, L 222, s. 11).

5 – Rådets syvende direktiv af 13.6.1983 på grundlag af traktatens artikel 54, stk. 3, litra g), om konsoliderede regnskaber (EFT 1983, L 193, s. 1).

6 – Rådets direktiv af 8.12.1986 om bankers og andre penge- og finansieringsinstitutters årsregnskaber og konsoliderede regnskaber (EFT 1986, L 372, s. 1).

7 – Rådets direktiv af 19.12.1991 om forsikringselskabers årsregnskaber og konsoliderede regnskaber (EFT 1991, L 374, s. 7).

- i) den retsafgørelse, der fastslår selskabets ugyldighed
- j) udnævnelse af likvidatorer og deres identitet samt de beføjelser, der er tillagt dem, medmindre disse udtrykkeligt og udelukkende fremgår af loven eller vedtægterne
- k) likvidationens afslutning samt udslettelse af registeret i de medlemsstater, hvor udslettelsen udløser retsvirkninger.«

10. Direktivets artikel 6 har følgende ordlyd:

»Hver medlemsstat bestemmer, hvilke personer der har pligt til at drage omsorg for offentliggørelsesformaliteterne.«

11. Direktivets artikel 7 lyder således:

»Medlemsstaterne fastsætter passende sanktioner i det mindste for det tilfælde:

- a) at den efter i artikel 2, litra f), påbudte offentliggørelse af regnskabsdokumenter undlades
- b) at de i artikel 5 omhandlede pligtige oplysninger ikke er angivet på forretningspapirer eller på selskabets eventuelle hjemmeside.«

12. Samme direktivs artikel 8 bestemmer:

»Er handlinger foretaget i et under stiftelse værende selskabs navn, inden dette har opnået retsevne, og overtager selskabet ikke de af sådanne handlinger følgende forpligtelser, hæfter de, der har foretaget handlingerne, ubegrænset og solidarisk for disse, medmindre andet er aftalt.«

3. Direktiv 2012/30

13. Tredje, femte og tolvte betragtning til direktiv 2012/30 har følgende ordlyd:

»(3) For at sikre et mindstemål af ligelig beskyttelse såvel af selskabernes aktionærer som af deres kreditorer er det ganske særligt af betydning at samordne medlemsstaternes nationale bestemmelser om selskabernes stiftelse samt om opretholdelse, forhøjelse og nedsættelse af deres kapital.

(5) Unionsforskrifter er nødvendige med henblik på at bevare kapitalen, som udgør kreditorernes sikkerhed, navnlig ved at forbyde, at kapitalen forringes gennem uberettigede uddelinger til aktionærerne og ved at begrænse et selskabs mulighed for at erhverve egne aktier.

[...]

(12) Med henblik på at øge den standardiserede kreditorbeskyttelse i samtlige medlemsstater bør kreditorerne på visse vilkår kunne tage retlige eller administrative skridt, hvis deres tilgodehavende bringes i fare som følge af, at et aktieselskabs kapital nedsættes.«

14. Direktivets artikel 19 bestemmer:

»1. I tilfælde af betydelige tab på den tegnede kapital skal generalforsamlingen indkaldes inden for en frist, som fastsættes i medlemsstaternes lovgivninger, for at undersøge, om selskabet skal opløses, eller om andre foranstaltninger skal træffes.

2. Lovgivningen i en medlemsstat kan ikke fastsætte størrelsen af det tab, der anses som betydeligt i henhold til stk. 1, til mere end halvdelen af den tegnede kapital.«

15. Samme direktivs artikel 34 fastsætter:

»Enhver nedsættelse af den tegnede kapital, bortset fra en sådan, som pålægges ved en retsafgørelse, skal i det mindste besluttes af generalforsamlingen efter reglerne for beslutningsdygtighed og flertal i artikel 44, dog med forbehold af artikel 40 og 41. Denne beslutning skal offentliggøres efter de fremgangsmåder, der er fastsat i hver medlemsstats lovgivning i overensstemmelse med artikel 3 i direktiv [2009/101].

Indkaldelsen til generalforsamling skal i det mindste angive formålet med nedsættelsen og fremgangsmåden for dennes gennemførelse.«

16. Direktivets artikel 36 har følgende ordlyd:

»1. I tilfælde af nedsættelse af den tegnede kapital har i det mindste de kreditorer, hvis krav er opstået før offentliggørelsen af beslutningen om nedsættelse, i det mindste ret til at få stillet sikkerhed for de fordringer, som ikke er forfaldet på tidspunktet for offentliggørelsen. Medlemsstaterne må ikke tilsidesætte denne ret, medmindre kreditor har andre passende garantier, eller at sådanne garantier i betragtning af selskabets formue ikke er nødvendige.

Medlemsstaterne fastsætter betingelserne for at udøve den i første afsnit fastsatte ret. Medlemsstaterne sikrer under alle omstændigheder, at kreditorerne kan anmode den relevante administrative eller retslige myndighed om hensigtsmæssige sikkerhedsforanstaltninger, såfremt de kan godtgøre, at deres krav på grund af nedskrivningen af den tegnede kapital er bragt i fare, og at selskabet ikke har iværksat hensigtsmæssige sikkerhedsforanstaltninger.

2. Endvidere skal medlemsstaternes lovgivninger i det mindste bestemme, at nedsættelsen skal være uden virkning, eller at der ikke må finde nogen betaling sted til fordel for aktionærerne, før kreditorerne er fyldestgjort, eller retten har truffet afgørelse om, at der ikke er grund til at tage de pågældende kreditorens begæring til følge.

3. Denne artikel finder anvendelse, når nedsættelsen af den tegnede kapital sker ved helt eller delvis afkald på indbetaling af restbeløbet af aktionærernes indskud.«

B. Spansk ret

17. Artikel 236 i Ley de Sociedades de Capital (lov om kapitalselskaber), godkendt ved Real Decreto Legislativo 1/2010 (kongeligt lovdekret nr. 1/2010) af 2. juli 2010⁸, med overskriften »Forudsætninger for ansvarspådragelse« bestemmer:

»1. De administrerende direktører er ansvarlige over for selskabet, selskabsdeltagerne og selskabets kreditorer for de tab, som de forårsager ved handlinger eller undladelser, der strider imod lovgivningen eller vedtægterne, eller som skyldes tilsidesættelse af de forpligtelser, der følger af deres hverv.

2. Det fritager ikke de administrerende direktører for ansvar, at den tabsvoldende skadegørende handling eller aftale er blevet vedtaget, bekræftet eller godkendt af generalforsamlingen.

[...]«

⁸ – BOE nr. 161 af 3.7.2010, s. 58472, herefter »LSC«.

18. Lovens artikel 237 med overskriften »Solidarisk hæftelse« har følgende ordlyd:

»Der påhviler samtlige medlemmer af det ledelsesorgan, der har foretaget eller vedtaget den tabsvoldende handling eller aftale, et solidarisk ansvar, medmindre de kan bevise, at de ikke havde kendskab til handlingen eller aftalen og derfor hverken greb ind i vedtagelsen eller gennemførelsen af den, eller at de, hvis de havde kendskab til den, tog passende skridt for at forhindre tabet eller i det mindste udtrykkeligt modsatte sig handlingen eller aftalen.«

19. Lovens artikel 238, stk. 1, med overskriften »Erstatningssøgsmål« lyder således:

»Selskabet anlægger erstatningssøgsmål mod de administrerende direktører med generalforsamlingens forudgående samtykke, som enhver selskabsdeltager kan kræve sat under afstemning [...]«

20. LSC's artikel 240 med overskriften »Kreditorernes subsidiære ret til at anlægge søgsmål« har følgende ordlyd:

»Selskabets kreditorer kan anlægge erstatningssøgsmål mod de administrerende direktører, når et sådant ikke er blevet anlagt af selskabet eller af selskabsdeltagerne, hvis selskabsformuen er utilstrækkelig til at dække kreditorernes krav.«

21. Lovens artikel 241 med overskriften »Individuelle erstatningssøgsmål« bestemmer:

»Erstatningssøgsmål kan ligeledes anlægges af aktionærer og tredjemand, hvis interesser direkte har lidt skade som følge af de administrerende direktørers handlinger.«

22. Samme lovs artikel 362 med overskriften »Opløsning som følge af en konstatering af, at der foreligger en lovbestemt eller vedtægtsmæssigt fastsat grund«, bestemmer:

»Kapitalselskaber opløses, når generalforsamlingen har konstateret, at der foreligger en lovbestemt eller vedtægtsmæssigt fastsat opløsningsgrund, eller når dette følger af en retsafgørelse.«

23. Af lovens artikel 363, stk. 1, med overskriften »Opløsningsgrunde« fremgår følgende:

»Kapitalselskabet skal opløses,

a) når udøvelsen af den aktivitet eller de aktiviteter, som udgør selskabsformålet, ophører. Aktiviteterne antages at være ophørt efter en periode med inaktivitet på mere end et år

[...]

e) når tab har ført til, at nettoformuen er blevet reduceret til et beløb, der er mindre end halvdelen af selskabskapitalen, medmindre denne forhøjes eller nedsættes tilstrækkeligt, og forudsat at der ikke er anledning til at indlede insolvensbehandling.

[...]«

24. LSC's artikel 365 med overskriften »Indkaldelsespligt« bestemmer:

»1. De administrerende direktører indkalder generalforsamlingen inden udløbet af to måneder med henblik på, at det vedtages, at selskabet opløses, eller, hvis det er insolvent, at det indgiver begæring om, at der indledes insolvensbehandling.

Enhver aktionær kan anmode de administrerende direktører om at indkalde generalforsamlingen, hvis han finder, at der består en opløsningsgrund, eller at selskabet er insolvent.

2. Generalforsamlingen kan vedtage, at selskabet opløses, eller, hvis dette er opført på dagsordenen, enhver beslutning, som er nødvendig for, at [opløsnings]grunden bortfalder.«

25. Lovens artikel 366 med overskriften »Opløsning ved retsafgørelse« har følgende ordlyd:

»1. Hvis generalforsamlingen ikke indkaldes, eller hvis den ikke træder sammen eller ikke vedtager en af de beslutninger, hvortil der henvises i foregående artikel, kan enhver interesseret part begære selskabet opløst ved handelsretten på det sted, hvor selskabets hjemsted er beliggende. Begæringen om opløsning ved retsafgørelse rettes mod selskabet.

2. Det påhviler de administrerende direktører at begære opløsning ved retsafgørelse, når generalforsamlingens beslutning går imod opløsning, eller når der ikke har kunnet vedtages en beslutning.

Begæringen fremsættes senest to måneder efter den dato, hvorpå det var fastsat, at mødet i generalforsamlingen skulle finde sted, hvis det ikke er blevet afholdt, eller efter den dato, hvor mødet er blevet afholdt, hvis beslutningen går imod opløsning, eller der ikke har kunnet vedtages en beslutning.«

26. Lovens artikel 367, stk. 1, med overskriften »Administrerende direktørers solidariske ansvar« bestemmer:

»Administrerende direktører hæfter solidarisk for de af selskabets forpligtelser, som er indgået efter, at der er indtrådt en lovbestemt grund til opløsning, hvis de ikke opfylder pligten til at indkalde generalforsamlingen inden udløbet af fristen på to måneder med henblik på i givet fald at vedtage, at selskabet opløses, eller som ikke anmoder om opløsning ved retsafgørelse eller i givet fald begærer, at der indledes insolvensbehandling, inden udløbet af en frist på to måneder regnet fra den dato, hvorpå det var fastsat, at mødet i generalforsamlingen skulle finde sted, hvis det ikke er blevet afholdt, eller fra den dato, hvor mødet er blevet afholdt, hvis generalforsamlingen har stemt imod opløsning.«

27. Artikel 9 i Ley Orgánica nº 6/1985 del poder judicial (organisk lov nr. 6/1985 om retsvæsenet) af 1. juli 1985⁹ bestemmer:

»1. Domstolene og retterne udøver alene deres domsmyndighed i de tilfælde, hvor lovgivningen tillægger dem kompetence.

2. Ud over at træffe afgørelser på deres eget sagsområde træffer de civile domstole og retter afgørelser på de sagsområder, som ikke er tillagt andre retsinstanser.

[...]

5. De social- og arbejdsretlige domstole påkender søgsmål på det social- og arbejdsretlige område, hvad enten der er tale om individuelle eller kollektive tvister, og klager, som vedrører social sikring, eller som er rettet mod staten, når det er denne, som arbejdsretten tillægger ansvar på det pågældende område.

[...]«

9 – BOE nr. 157 af 2.7.1985, s. 20 632.

28. Lovens artikel 10, stk. 1, bestemmer:

»Den enkelte retsinstans kan kun præjudicielt påkende sager, for hvilke den ikke er tillagt enekompetence.«

III. Tvistens faktiske omstændigheder og de præjudicielle spørgsmål

29. Sagsøgerne i hovedsagen har været ansat i aktieselskabet Contimark, som blev stiftet i 1992 med en selskabskapital på 60 101,21 EUR, og som siden 2010 har været ledet af en enkelt administrerende direktør, Jordi Socías Gispert.

30. Selskabet led betydelige økonomiske tab i 2012 (240 150 EUR) og 2013 (541 559 EUR) og indstillede derpå sin virksomhed i andet halvår 2013.

31. Selskabets eneste administrerende direktør undlod at indkalde generalforsamlingen af aktionærer med henblik på nedskrivning af selskabskapitalen og undlod at fremsætte begæring om, at der blev indledt frivillig insolvensbehandling i henhold til Ley Concursal (lov om insolvens) af 9. juli 2003¹⁰, ligesom han heller ikke indkaldte aktionærerne med henblik på, at selskabet blev opløst som følge af en konstatering af, at dets aktiviteter var ophørt, i henhold til LSC's artikel 362 og 363.

32. Før Contimarks aktiviteter ophørte, havde en af sagsøgerne i hovedsagen i april 2013 anlagt sag ved Juzgado de lo Social n° 33 de Barcelona (arbejdsret nr. 33 i Barcelona) med henblik på, at det blev fastslået, at hans arbejdskontrakt var ophørt på grund af manglende udbetaling af løn. De øvrige sagsøgere i hovedsagen anlagde i maj og juni 2013 sager til prøvelse af deres afskedigelser. Mod slutningen af 2013 pålagde Juzgado de lo Social n° 33 de Barcelona (arbejdsret nr. 33 i Barcelona) Contimark at betale dem tilgodehavende løn og andre godtgørelser.

33. Dernæst anlagde sagsøgerne i hovedsagen sag med henblik på inddrivelse af deres fordringer ved den forelæggende ret, Juzgado de lo Social n° 30 de Barcelona (arbejdsret nr. 30 i Barcelona), som særligt er ansvarlig for fuldbyrdelsen af afgørelser på det social- og arbejdsretlige område. På grund af Contimarks insolvens og loftet over den løngaranti, der stilles til fordel for arbejdstagerne i sådanne tilfælde, blev deres fordringer delvis udslettet.

34. Sagsøgerne anlagde ved den forelæggende ret et særskilt søgsmål mod den administrerende direktør for Contimark med påstand om, at han blev erklæret for ansvarlig for tilsidesættelserne af LSC's bestemmelser og pålagt at betale de beløb, de havde til gode, solidarisk med selskabet.

35. Den forelæggende ret er tvivl om, hvorvidt den faste praksis siden 1997 ved Sala de lo Social del Tribunal Supremo (den øverste domstol, afdelingen for arbejdsretlige sager, Spanien), hvorefter det er de handelsretlige domstole, som har kompetence til at træffe afgørende om den administrerende direktørs ansvar, er forenelig med EU-retten.

¹⁰ – BOE nr. 164 af 10.7.2003, s. 26905.

36. Den forelæggende ret har præciseret, at Sala de lo Social del Tribunal Supremo (den øverste domstol, afdelingen for arbejdsretlige sager) begrunder sin afgørelse om, at de social- og arbejdsretlige domstole ikke har kompetence til at træffe afgørelse vedrørende sådanne søgsmål rettet mod virksomheden og, på grund af den administrerende direktørs personligt begåede tilsidesættelser af de handelsretlige forpligtelser, mod denne in solidum, på følgende måde:

- Påstanden om, at det fastslås, at der hæftes solidarisk, udgør ikke et præliminært spørgsmål, som rejses inden for rammerne af den arbejdsretlige sag, og som den social- og arbejdsretlige domstol derfor kan påkende, eftersom afgørelsen af det ikke er nødvendig for afgørelsen af den primære påstand og ikke har nogen indflydelse på denne afgørelse.
- Den administrerende direktørs gæld er ikke en gæld til arbejdstagerne, men til selskabet.
- Spørgsmålet om, hvorvidt de omstændigheder foreligger, som medfører, at det er lovpligtigt at opløse selskabet, skal altid være genstand for en præliminær afgørelse, der skal træffes af de domstole, som har kompetence på det handelsretlige område, eftersom dette spørgsmål ikke er accessorisk i forhold til de selskabsretlige forpligtelser.

37. Den forelæggende ret har påpeget, at de social- og arbejdsretlige domstole som følge af en anden retspraksis i perioden 1997-2000 blev anset for kompetente til at træffe afgørelse vedrørende særskilte påstande om, at det blev fastslået, at de administrerende direktører hæftede solidarisk, hvis de ikke havde tilpasset selskabets vedtægter og minimumsselskabskapitalen inden den 30. juni 1992, således som de var forpligtet til i medfør af en selskabslov, der i mellemtiden er blevet ophævet og erstattet af LSC. Sala de lo Social del Tribunal Supremo (den øverste domstol, afdelingen for arbejdsretlige sager) lagde dengang bl.a. til grund, at sådanne påstande vedrørte arbejdskontrakten.

38. Den forelæggende ret finder principalt, at det er det forhold, at selskabets gæld vedrører løn, og at de administrerende direktører efter loven hæfter solidarisk over for kreditorerne, der må medføre, at de social- og arbejdsretlige domstole ligeledes kan være kompetente på områder, som de ikke er tillagt.

39. Desuden bemærker den, at den spanske lovgiver ved særlige bestemmelser har fastsat, at andre domstole end de handelsretlige i visse tilfælde kan træffe afgørelse om, at de administrerende direktører hæfter solidarisk. Således foretager de administrative domstole retslig prøvelse af administrative afgørelser, som i medfør af artikel 30, stk. 2, i Ley General de Seguridad Social (lov om social sikring), godkendt ved Real Decreto Legislativo 1/1994 (kongeligt lovdekret 1/1994) af 20. juni 1994¹¹, træffes om udvidelse af ansvaret for gæld på socialsikringsområdet til også at omfatte administrerende direktører. I artikel 240, stk. 3, i Ley de la Jurisdicción Social (lov om social- og arbejdsretlige domstole) af 10. oktober 2011¹² bemyndiges disse domstole ligeledes til at udvide det solidariske ansvar for gæld, der følger af en arbejdskontrakt, eller som er stiftet over for socialforvaltningen, til også at omfatte aktionærerne eller selskabsdeltagerne i samt direktørerne (de facto administrerende direktører) for erhvervsdrivende selskaber, som ikke er juridiske personer, hvis der sker tilsidesættelse af selskabsretlige forpligtelser.

40. På denne baggrund har Juzgado de lo Social n° 30 de Barcelona (arbejdsret nr. 30 i Barcelona) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Har et handelsselskabs kreditor, som gør krav på sin fordring, der udspringer af et ansættelsesforhold, ved de kompetente spanske domstole, dvs. de social- og arbejdsretlige domstole, på grundlag af direktiv [2009/101] og [2012/30] samt deres gennemførelse i bl.a. artikel 236, 237, 238, 241 og 367 i [LSC] ret til ved den samme domstol samtidigt at anlægge et

11 – BOE nr. 154 af 29.6.1994, s. 20658.

12 – BOE nr. 245 af 11.10.2011, s. 106584.

direkte søgsmål mod virksomheden med henblik på anerkendelse af en gæld, der udspringer af et ansættelsesforhold og, på kumulativ vis, et søgsmål mod en fysisk person, nemlig selskabets administrerende direktør, som solidarisk hæftende for selskabets gæld på grund af en manglende opfyldelse af de handelsmæssige forpligtelser, der er fastsat i disse direktiver og gennemført [ved] [LSC]?

- 2) Kan praksis fra Tribunal Supremo, Sala de lo Social (øverste domstol i Spanien, afdelingen for arbejdsretlige sager), som fremgår af domme af 28. februar 1997 (RJ 1997\4220), 28. oktober 1997 (RJ 1997\7680), 31. december 1997 (RJ 1997\9644), 13. april 1998 (RJ 1998\4577), 17. januar 2000 (RJ 2000\918), 9. juni 2000 (RJ 2000\5109), 8. maj 2002 og 20. december 2012 [...] være i strid med artikel 2, 6, 7 og 8 i direktiv [2009/101] og artikel 19 og 36 i direktiv [2012/30], henset til, at de spanske social- og arbejdsretlige domstole med hensyn til fordringer, der udspringer af ansættelsesforhold, direkte kan anvende de garantier, som er fastsat i disse fællesskabsdirektiver, og som er gennemført i artikel 236, 237, 238, 241, 367 m.fl. i [LSC], på handelsselskabernes kreditorer, når selskabets hovedansvarlige – fysiske personer – ikke opfylder de formelle krav om offentlighed med hensyn til de væsentlige dokumenter vedrørende selskabet, som er fastsat i direktiv 2009/101 og direktiv 2012/30, og som er gennemført [ved] [LSC]?
- 3) Kan praksis fra Tribunal Supremo, Sala de lo Social (øverste domstol i Spanien, afdelingen for arbejdsretlige sager), som fremgår af domme af 28. februar 1997 (RJ 1997\4220), 28. oktober 1997 (RJ 1997\7680), 31. december 1997 (RJ 1997\9644), 13. april 1998 (RJ 1998\4577), 17. januar 2000 (RJ 2000\918), 9. juni 2000 (RJ 2000\5109), 8. maj 2002 og 20. december 2012 [...], udgøre en tilsidesættelse af [chartrets] artikel 20 og 21, sammenholdt med artikel 51 [...], henset til, at en arbejdstager, som har en fordring, der udspringer af et ansættelsesforhold, tvinges til at anlægge to retssager, først ved en social- og arbejdsretlig domstol med henblik på anerkendelse af, at virksomheden skylder gæld, der udspringer af et ansættelsesforhold, og derefter ved en civil- eller handelsretlig domstol med henblik på at opnå solidarisk garanti hos selskabets administrerende direktør eller andre fysiske personer, når ingen af de øvrige typer af kreditorer er underlagt et sådant krav – uafhængigt af fordringens art – hverken i henhold til direktiv [2009/101], direktiv [2012/30] eller i henhold til nationale retsfor skrifter (LSC), som gennemfører disse fællesskabsbestemmelser?»

IV. Bedømmelse

41. Jeg forklarer først – i forlængelse af det spørgsmål, parterne blev anmodet om at besvare under retsmødet – i hvilket omfang jeg mener, at artikel 19 i direktiv 2012/30 finder anvendelse i en situation som den, der er omhandlet i tvisten i hovedsagen. Derpå redegør jeg for min vurdering af realiteten i den forelæggende rets spørgsmål.

A. Domstolens kompetence

42. Hvis man henholder sig til selve ordlyden af den forelæggende rets præjudicielle spørgsmål, har det første til formål at opnå en afgørelse af, om direktiv 2009/101 og 2012/30 giver en arbejdstagerkreditor ret til ved en og samme domstol både at anlægge søgsmål mod et selskab med henblik på inddrivelse af den pågældendes fordring og søgsmål med påstand om, at det fastslås, at der påhviler selskabets administrerende direktør et solidarisk ansvar. Det andet spørgsmål drejer sig om den spanske retspraksis, hvorefter de arbejdsretlige domstole ikke har kompetence til at afgøre, om selskabets ledere har tilsidesat deres forpligtelser med hensyn til offentliggørelse af væsentlige selskabsdokumenter. Det tredje spørgsmål vedrører manglende ligestilling af arbejdstagerkreditorer og andre kreditorer, som ikke er nødsaget til at anlægge særskilte søgsmål.

43. Indledningsvis rejser der sig to problemer angående Domstolens kompetence. Det første drejer sig om de bestemmelser i direktiv 2009/101 og 2012/30, hvortil der henvises i de to første spørgsmål, som bør behandles samlet som et præliminært punkt¹³. Det andet hænger sammen med spørgsmålenes genstand, dvs. ikke indholdet af de nationale bestemmelser, der skal sikre de resultater, som foreskrives i de nævnte direktiver, men det forhold, at man har valgt at begrænse de spanske arbejdsretlige domstoles kompetence *ratione materiae* til at gennemføre dem.

44. Med henblik på at efterprøve, om direktiv 2009/101 og 2012/30 finder anvendelse, således som den forelæggende ret finder, vil jeg gå ud fra, at tvistens genstand er det ansvar, den administrerende direktør har pådraget sig, fordi han har tilsidesat sine forpligtelser i forbindelse med insolvensen af det selskab, som han administrerede, eller ophøret af dets aktiviteter.

45. De forskrifter, som er indeholdt i direktiv 2009/101 og 2012/30, har ganske vist til formål at forbedre adgangen til oplysningerne om selskabernes økonomiske forhold og de ansvarlige organers muligheder for at træffe beslutninger i tilfælde af problemer med henblik på at beskytte tredjemands og kreditorernes interesser.

46. Henvisningen til direktiv 2009/101 er imidlertid irrelevant, i den udstrækning den mere specifikt drejer sig om forpligtelsen til at offentliggøre de dokumenter, som gør det muligt for tredjemand at foretage kontroller, eftersom den administrerende direktør netop beskyldes for ikke at have foretaget sig noget.

47. Tilbage står således at undersøge, om henvisningen til direktiv 2012/30, nærmere bestemt dets artikel 19 og 36, er relevant. Dette instrument har – således som det angives i tredje betragtning til direktivet – til formål at samordne medlemsstaternes nationale bestemmelser om selskabers stiftelse samt om opretholdelse, forhøjelse og nedsættelse af deres kapital med henblik på at sikre et mindstemål af ligelig beskyttelse såvel af selskabernes aktionærer som af deres kreditorer. Desuden anføres det i femte betragtning til direktivet, at »[u]nionsforskrifter er nødvendige med henblik på at bevare kapitalen, som udgør kreditorernes sikkerhed«.

48. Det er netop med henblik på gennemførelsen af disse formål, at direktivets artikel 19, stk. 1, bestemmer, at »[i] tilfælde af betydelige tab på den tegnede kapital skal generalforsamlingen indkaldes inden for en frist, som fastsættes i medlemsstaternes lovgivninger, for at undersøge, om selskabet skal opløses, eller om andre foranstaltninger skal træffes«.

49. Derimod finder jeg det ikke relevant at henvise til artikel 36 i direktiv 2012/30, selv om den tjener samme formål, eftersom det fremgår af beskrivelsen af de faktiske omstændigheder i forelæggelseskendelsen, at tvisten ikke følger af en beslutning om nedskrivning af kapitalen, som er undergivet et krav om offentliggørelse, der er fastsat i direktivets artikel 34.

50. Endvidere finder jeg det relevant at anføre – eftersom det tilkommer Domstolen at undersøge dette¹⁴ – at jeg finder det ufornuddent at fortolke andre bestemmelser.

51. Det forholder sig imidlertid således, at det – således som det blev påpeget under retsmødet – i artikel 19 i direktiv 2012/30 ikke angives, hvilket organ der pådrager sig et ansvar¹⁵, hvis der ikke foretages indkaldelse.

13 – Når en retlig situation ikke henhører under EU-rettens anvendelsesområde, har Domstolen ikke kompetence til at træffe afgørelse herom, og de af chartrets bestemmelser, der eventuelt er blevet påberåbt, kan ikke i sig selv danne grundlag for denne kompetence (jf. dom af 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, præmis 22, af 27.3.2014, Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis, og af 6.10.2015, Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, præmis 27).

14 – Jf. bl.a. dom af 21.10.2010, Idrima Typou (C-81/09, EU:C:2010:622, præmis 31), og af 10.2.2011, Vicoplus m.fl. (C-307/09 – C-309/09, EU:C:2011:64, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).

15 – I modsætning til direktivets artikel 4, 11 eller 25, hvori der henvises til tilfælde, hvor der ifaldes et ansvar.

52. Desuden kan man henvise til forskellen i affattelse i forhold til direktivets artikel 34, stk. 1. Heri fastsættes en forpligtelse til offentliggørelse efter de fremgangsmåder, der er fastsat i hver medlemsstats lovgivning i overensstemmelse med artikel 3 i direktiv 2009/101, i tilfælde, hvor generalforsamlingen træffer beslutning om nedsættelse af den tegnede kapital. Det er denne henvisning, som gør det muligt at knytte en forbindelse til sidstnævnte direktivs artikel 7, hvorefter medlemsstaterne skal »[fastsætte] passende sanktioner« for tilfælde, hvor den nævnte offentliggørelsesforpligtelse ikke overholdes.

53. Derfor skal det for det andet undersøges, i hvilket omfang hovedsagen, der drejer sig om det ansvar, som påhviler et ledelsesorgan i et selskab, der ikke har foretaget det fornødne med henblik på at sikre, at kreditorerne modtager betaling, har til formål at sikre, at den forpligtelse, der fastsættes i artikel 19 direktiv 2012/30, har virkning.

54. Indledningsvis skal den bindende karakter af affattelsen af denne bestemmelse fremhæves¹⁶. Den har nødvendigvis den logiske følge, at der ifaldes et ansvar, og er grunden til, at EU-lovgiver ikke har fundet det hensigtsmæssigt at bestemme, at medlemsstaterne i et sådant tilfælde fastsætter betingelserne for at anlægge erstatningssøgsmål¹⁷.

55. Endvidere leder undersøgelsen af de relevante bestemmelser i den nationale ret mig til at anse dem for at tilsigte at sikre de resultater, der foreskrives gennemført i direktiv 2012/30, som har til formål at beskytte selskabernes kreditors rettigheder, navnlig i tilfælde af betydelige tab på den tegnede kapital. Det angives således i LSC's artikel 363, hvornår et kapitalselskab skal opløses, nemlig navnlig når dets nettoformue er blevet reduceret til et beløb, der er mindre end halvdelen af kapitalen, og dets aktivitet er ophørt. Desuden skal den administrerende direktør ifølge samme lovs artikel 365 indkalde generalforsamlingen med henblik på at vedtage, at selskabet opløses, eller, hvis det er insolvent, at det indgiver begæring om, at der indledes insolvensbehandling. Den omstændighed, at der påhviler administrerende direktører et solidarisk ansvar i tilfælde af manglende indkaldelse, hvilket fastsættes i lovens artikel 367, afspejler, at det er hensigten, i overensstemmelse med direktivets formål, at der meget hurtigt skal iværksættes procedurer, som navnlig beskytter kreditorerne, med henblik på at begrænse de risici, det ville give anledning til, at selskabsorganerne var uvirksomme. Det er ligeledes for at forstærke konsekvenserne af en tilsidesættelse fra den administrerende direktørs side, at det i LSC's artikel 236 fastsættes, at der skal ydes erstatning for tab påført kreditorerne, mens samme lovs artikel 240 giver mulighed for, at der anlægges et direkte søgsmål i dette øjemed.

56. Når de indførte retsfor skrifter således opfylder det udtrykkelige krav, der fastsættes i artikel 19 i direktiv 2012/30, og bidrager til virkningen af de heri fastsatte bestemmelser¹⁸, er de omfattet af direktivets anvendelsesområde, også selv om de ikke udtrykkeligt svarer til et udtrykkeligt krav, der er opstillet i dette¹⁹.

57. På denne baggrund skal der nu foretages en undersøgelse af realiteten med hensyn til den forelæggende rets spørgsmål og dermed en behandling af det andet problem, som de rejser.

16 – Det hedder i bestemmelsen, at »generalforsamlingen [...] skal indkaldes«.

17 – Derved adskiller dette tilfælde sig fra nedsættelse af kapitalen, som er omhandlet i artikel 36 i direktiv 2012/30, hvori der fastsættes en specifik ret, nemlig at få stillet sikkerhed, og fastlægges betingelser for udøvelsen af denne ret, som skal sikre dens virkning.

18 – Jf. dom af 12.9.1996, Gallotti m.fl. (C-58/95, C-75/95, C-112/95, C-119/95, C-123/95, C-135/95, C-140/95, C-141/95, C-154/95 og C-157/95, EU:C:1996:323, præmis 14 og den deri nævnte retspraksis).

19 – Jf. ligeledes dom af 16.5.2017, Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373, præmis 39).

B. Realiteten

1. Det første og det andet præjudicielle spørgsmål

58. Indledningsvis skal det særlige ved genstanden for det første og det andet præjudicielle spørgsmål, som er indbyrdes forbundne, fremhæves. Anmodningen om præjudiciel afgørelse drejer sig nemlig om den spanske lovgivers valg med hensyn til retsvæsenets organisering, når det drejer sig om kreditorernes muligheder for at nedlægge påstand om, at der påhviler en administrerende direktør, som har tilsidesat sine forpligtelser, herunder navnlig den, der fastsættes artikel 19 i direktiv 2012/30, et solidarisk ansvar.

59. Det skal bemærkes, at det af Domstolens faste praksis fremgår²⁰, at hvis der ikke findes EU-retlige bestemmelser på området, tilkommer det hver enkelt medlemsstat i sin interne retsorden, i medfør af princippet om procesautonomi, at udpege de kompetente domstole og fastsætte de processuelle regler for søgsmål til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgerne.

60. Eftersom medlemsstaterne imidlertid er forpligtet til konkret at sikre, at disse rettigheder effektivt beskyttes²¹, må de pågældende processuelle regler dog ikke være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende søgsmål på grundlag af national ret (ækvivalensprincippet), og de må heller ikke i praksis gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til Unionens retsorden (effektivitetsprincippet)²².

61. Disse krav om ækvivalens og effektivitet, der er udtryk for medlemsstaternes almindelige forpligtelse til at sikre retsbeskyttelsen af borgernes rettigheder i henhold til EU-retten, gælder også med hensyn til udpegningen af de retsinstanser, der har kompetence til at påkende sager, der støttes på disse rettigheder²³.

62. Det forelagte spørgsmål skal følgelig forstås således, at den forelæggende ret i det væsentlige ønsker oplyst, om artikel 19 i direktiv 2012/30 og ækvivalens- og effektivitetsprincippet²⁴ skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter en arbejdstager, som er kreditor i relation til det selskab, der har beskæftiget ham, er nødsaget til at anlægge sag ved en anden domstol end den arbejdsretlige for at få fastslået, at selskabets administrerende direktør hæfter solidarisk for betalingen af de beløb, arbejdstageren har til gode.

20 – Jf. bl.a. to nylige domme, hvori der besvares spørgsmål om begrænsning af domstolens kompetence i sager om beskyttelse af sagsøger (en forbruger i førstnævnte og en arbejdstager i sidstnævnte sag): dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis), og af 14.9.2016, Martínez Andrés og Castrejana López (C-184/15 og C-197/15, EU:C:2016:680, præmis 37 og 57 og den deri nævnte retspraksis).

21 – Jf., for en henvisning til denne forpligtelse med det nævnte ordvalg, dom af 15.4.2008, Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, præmis 45), og af 27.6.2013, Agroconsulting (C-93/12, EU:C:2013:432, præmis 35).

22 – Ifølge fast retspraksis; jf. på navnlig det arbejdsretlige område dom af 1.12.1998, Levez (C-326/96, EU:C:1998:577, præmis 18 og den deri nævnte retspraksis), og af 15.4.2008, Impact, (C-268/06, EU:C:2008:223, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).

23 – Jf. bl.a. dom af 14.9.2016, Martínez Andrés og Castrejana López (C-184/15 og C-197/15, EU:C:2016:680, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).

24 – Forslag til omformulering ved tilføjelse af disse ord på grund af manglen på nærmere præcisering i forelæggelseskendelsen. Den er inspireret af dom af 6.10.2015, Orizzonte Salute (C-61/14, EU:C:2015:655, præmis 42). Jeg mener ikke, at det er nødvendigt ligeledes at tilføje en henvisning til chartrets artikel 47 som i svaret i dom af 30.6.2016, Toma og Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci (C-205/15, EU:C:2016:499, præmis 38), til hvilken der kan drages en parallel, da det vedrører et spørgsmål, hvori der henvises til chartrets artikel 20 og 21, der tjener som grundlag for det tredje præjudicielle spørgsmål i den foreliggende sag (jf. punkt 80 ff. i dette forslag til afgørelse). På det nuværende trin i retspraksis finder jeg det nemlig tilstrækkeligt, at der specifikt kun henvises til effektivitetsprincippet, som nøje stemmer overens med genstanden for tvisten i hovedsagen, der drejer sig om udformningen af procesreglerne (jf. punkt 66 i dette forslag til afgørelse). Henvisningen til princippet om effektiv retsbeskyttelse eller til chartrets artikel 47 og artikel 52, stk. 1, mener jeg bør være forbeholdt fortolkningsanmodninger i tilfælde, hvor der ikke findes adgang til retslig prøvelse eller anvendes formalitetsbetingelser fastsat i den nationale lovgivning, som gør indgreb i selve kernen i retten til domstolsprøvelse, f.eks. hvis der er foreskrevet afskrækkende retsafgifter, som ikke dækkes af retshjælpen, hvis der er begrænset søgsmålskompetence, hvis der gælder præklusive frister, eller hvis forkyndelsesbetingelserne ikke er tilpasset tilfælde, hvor de personer, som har interesse i at anlægge søgsmål, er fraværende, mv.

63. Det tilkommer dog i princippet de nationale retter at efterprøve, om de processuelle regler, der i national ret skal sikre, at de rettigheder, borgerne har i henhold til EU-retten, beskyttes, er i overensstemmelse med disse principper. Med henblik på den bedømmelse, den nationale ret skal foretage, kan Domstolen imidlertid give nogle retningslinjer for fortolkningen af EU-retten²⁵.

64. Det er en betingelse for, at ækvivalensprincippet er overholdt, at den omtvistede regel finder anvendelse uden forskel på søgsmål, der vedrører tilsidesættelse af EU-retten, og søgsmål, der vedrører tilsidesættelse af national ret, og hvor sagsgenstanden og søgsmålsgrundlaget er de samme²⁶. Dette princip kan imidlertid ikke – således som Domstolen allerede har fastslået – fortolkes således, at en medlemsstat er forpligtet til at udvide den gunstigste nationale ordning til at omfatte alle sager, der anlægges på det arbejdsretlige område²⁷. For at kunne fastslå, om ækvivalensprincippet er overholdt, må den nationale ret undersøge såvel formålet med som de væsentligste momenter ved søgsmål på grundlag af national ret, som hævdes at være tilsvarende søgsmål²⁸. Der skal tages hensyn til, hvilken stilling den nationale bestemmelse indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale retsinstanser²⁹.

65. Det må imidlertid bemærkes, således som Europa-Kommissionen også har gjort, at den forelæggende ret ikke har oplyst, om der findes gunstigere formalitets- og procesbetingelser for udøvelsen af rettigheder i henhold til den nationale lovgivning, som kan rejse tvivl om, hvorvidt det nævnte princip er overholdt. De særlige bestemmelser, hvortil den forelæggende ret henviser³⁰, vedrører gennemførelsen af sager, som ikke er sammenlignelige, da de ikke tillægger den arbejdsretlige domstol kompetence til at træffe afgørelse om andre påstande, som ikke vedrører gennemførelsen af en arbejdskontrakt. Det skal med andre ord afklares, om den omtvistede regel kun gælder for påstande om, at det fastslås, at der påhviler den administrerende direktør et solidarisk ansvar, mens det for andre påstandes vedkommende er tilstrækkeligt at anlægge sag ved den arbejdsretlige domstol³¹.

66. Hvad effektivitetsprincippet angår beror det problem, den forelæggende ret har peget på, ikke på manglende adgang til retslig prøvelse eller store vanskeligheder ved at udøve denne ret³², men kun på de ulemper – beskrevet i generelle vendinger³³ – som følger af kompetencefordelingen mellem to retsinstanser, der varetager forskellige sagsområder.

67. Der skal derfor henvises til, at den omhandlede nationale processuelle bestemmelse skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling den indtager i den samlede procedure, herunder dens behandling og særlige kendetegn, for de forskellige nationale retsinstanser. Under denne synsvinkel skal der i givet fald tages hensyn til de principper, der ligger til grund for den nationale retspleje, såsom beskyttelsen af retten til forsvar, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling³⁴.

25 – Jf. bl.a. dom af 1.12.1998, Levez (C-326/96, EU:C:1998:577, præmis 40).

26 – Jf. bl.a. dom af 1.12.1998, Levez (C-326/96, EU:C:1998:577, præmis 41).

27 – Jf. dom af 1.12.1998, Levez (C-326/96, EU:C:1998:577, præmis 42).

28 – Jf. dom af 1.12.1998, Levez (C-326/96, EU:C:1998:577, præmis 39 og 43 og den deri nævnte retspraksis), og af 16.5.2000, Preston m.fl. (C-78/98, EU:C:2000:247, præmis 49).

29 – Jf. dom af 1.12.1998, Levez (C-326/96, EU:C:1998:577, præmis 44), og af 27.6.2013, Agroconsulting (C-93/12, EU:C:2013:432, præmis 38).

30 – Jf. punkt 39 i dette forslag til afgørelse.

31 – Jf. som et eksempel herpå præmis 51 og 52 i Levez-dommen, der skal sammenholdes med dom af 29.10.2009, Pontin (C-63/08, EU:C:2009:666, præmis 55), og af 27.6.2013, Agroconsulting (C-93/12, EU:C:2013:432, præmis 41).

32 – Jf. som en illustration af kriterierne dom af 15.4.2008, Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, præmis 51-55).

33 – Hvad dette angår redegjorde Alberto Marina Lorente under retsmødet for, hvilke forhold der efter hans opfattelse afskrækker »99% af alle arbejdstagere« fra at anlægge søgsmål: Sagen finder sted efter en første etape, hvor fordringen forsøges inddrevet, og som varer næsten to år, og princippet om gratis sagsbehandling finder ikke anvendelse ved de civile domstole for arbejdstagerne. De kan ligeledes blive pålagt at betale sagsomkostningerne. Eftersom de øvrige kreditorer kan påberåbe sig den administrerende direktørs ansvar på et tidligere tidspunkt, indfries deres fordringer i praksis før arbejdstagerernes.

34 – Jf. bl.a. dom af 14.9.2016, Martínez Andrés og Castrejuna López (C-184/15 og C-197/15, EU:C:2016:680, præmis 61).

68. Jeg finder nemlig, at der hvad tvisten i hovedsagen angår må foretages en afvejning³⁵ af fordelene og ulemperne ved den valgte kompetencefordeling mellem to specialiserede retsinstanser.

69. Den omstændighed, at det er i en arbejdstagerkreditors interesse, at alle aspekter af en tvist påkendes af en enkelt retsinstans, er uomtvistelig af praktiske grunde, der vedrører frister og omkostninger. Disse grunde har, således som Alberto Marína Lorentes repræsentant fremhævede under retsmødet, givet Domstolen anledning til at fastslå, at det ikke er i overensstemmelse med effektivitetsprincippet, at en arbejdstager, som er ansat tidsbegrænset, er nødsaget til »at anlægge et nyt søgsmål med henblik på fastlæggelse af den passende sanktion, når det af en domstol er blevet konstateret, at der foreligger misbrug i form af anvendelse af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelseskontrakter«³⁶, eftersom »dette [...] afstedkommer processuelle ulemper [for arbejdstageren], bl.a. med hensyn til omkostninger, varighed og forskrifter om repræsentation«³⁷.

70. Denne løsning mener jeg imidlertid ikke kan anvendes endnu en gang. Der skulle nemlig i den pågældende sag tages stilling til en situation, hvori der skulle anlægges to særskilte søgsmål – det ene med henblik på, at det blev fastslået, at der var begået misbrug, og det andet med henblik på, at der blev pålagt en sanktion herfor³⁸. Løsningen byggede først og fremmest på, at der var en direkte forbindelse mellem påstandene og det indbyrdes retsforhold mellem parterne³⁹, og spørgsmålet om retsinstansernes specialisering spillede derfor en underordnet rolle⁴⁰.

71. De forhold, der skal tages betragtning i tvisten i hovedsagen, er efter min opfattelse meget anderledes. Således som den spanske regering påpegede under retsmødet, er der nemlig ikke nogen forbindelse mellem fastlæggelsen af løntilgodehavendet og spørgsmålet om den administrerende direktørs ansvar. Desuden er det særskilte søgsmål herom først blevet anlagt på tidspunktet for fuldbyrdelsen af betalingen af pengebeløb.

72. De ulemper, som er forbundet med, at der må anlægges to særskilte søgsmål med henblik på påkendelse af realitetspåstande, mellem hvilke der ikke er en direkte forbindelse, må derfor vurderes på baggrund af retssikkerhedskravet, som udgør den traditionelle begrundelse for retsinstansernes specialisering, såvel på det social- og arbejdsretlige som det handelsretlige område.

73. Årsagen til specialiseringen er, at de særlige forhold og den tekniske karakter af visse tvister kræver en samling af sagerne, der fremmer forståelsen og behandlingen af dem. Det gælder for sager, der vedrører arbejdsforholdet mellem en arbejdsgiver og en arbejdstager, på samme måde som handelsretlige sager, når der er tale om tvister om beslutninger truffet i erhvervsdrivende selskaber, navnlig i tilfælde af økonomiske vanskeligheder og mere specifikt om de personers ansvar, som administrerer selskaberne⁴¹.

74. En sådan ordning fremmer ligeledes en samlet forståelse af tvisten, som betyder, at samtlige krav fra kreditorer kan behandles af en enkelt retsinstans, og at det er lettere at undersøge, om betingelserne for, at ledelsesorganerne kan drages til ansvar, er opfyldt.

35 – Eftersom det skal undersøges, om udøvelsen af de rettigheder, der tillægges i Unionens retsorden, er »uforholdsmæssigt vanskelig« ifølge den sædvanlige definition af effektivitetsprincippet.

36 – Jf. dom af 14.9.2016, Martínez Andrés og Castrejana López (C-184/15 og C-197/15, EU:C:2016:680, præmis 63).

37 – Jf. dom af 15.4.2008, Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, præmis 51). Jf. ligeledes dom af 14.9.2016, Martínez Andrés og Castrejana López (C-184/15 og C-197/15, EU:C:2016:680, præmis 63).

38 – Jf. dom af 14.9.2016, Martínez Andrés og Castrejana López (C-184/15 og C-197/15, EU:C:2016:680, præmis 31 og 63).

39 – Jf. ligeledes i samme retning dom af 15.4.2008, Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, præmis 50 og 51).

40 – Jf. ligeledes dom af 14.9.2016, Martínez Andrés og Castrejana López (C-184/15 og C-197/15, EU:C:2016:680, herunder navnlig forskellen i affattelse mellem præmis 63 og domskonklusionens punkt 2).

41 – Sådanne tvister er forskellige fra dem, som vedrører spørgsmål om at fastslå, at der ikke er foretaget ændring af vedtægter eller en kapitalforhøjelse, og som ligger til grund for den retspraksis, hvortil der henvises i forelæggelseskendelsen (jf. punkt 37 i dette forslag til afgørelse). Desuden er anvendelsen af LSC's artikel 367 undergivet en række betingelser, der skal undersøges, bl.a. den, hvorefter tidspunktet for forpligtelsernes indtræden skal være senere end det, hvorpå der er indtruffet en lovbestemt opløsningsgrund.

75. Hvad dette angår kan der endog anlægges den betragtning, at specialiseringen er i overensstemmelse med det af EU-lovgiver tilsigtede mål om, at beslutninger vedrørende selskabers forhold, f.eks. om nedsættelse af deres kapital, træffes således, at de »øge[r] den standardiserede kreditorbeskyttelse i samtlige medlemsstater«⁴².

76. Den omstændighed, at man har valgt ikke at tillægge en retsinstans, hvis enekompetence har til formål at sikre virkningsfuldheden af de i arbejdslovgivningen fastsatte rettigheder, retten til ligeledes at behandle spørgsmålet om en administrerende direktørs ansvar, som ikke har forbindelse med gennemførelsen af en arbejdskontrakt, og som er forbeholdt en anden specialiseret retsinstans, forekommer mig følgelig ikke at kunne gøre det særligt vanskeligt for arbejdstagerne at udøve deres rettigheder, heller ikke i forbindelse med inddrivelsen af løntilgodehavender, efter at den obligatoriske fortrinsret, som sådanne nyder, er blevet iagttaget, og efter at der er gjort brug af løngarantifonden⁴³.

77. Endvidere kan det nævnes – således som det blev påpeget under retsmødet – at den nationale lovgivning, som det drejer sig om, giver arbejdstagerne mulighed for at beskytte sig mod passivitet hos ledelsesorganerne ved at begære selskabet opløst ved handelsretten⁴⁴ eller ved at kræve erstatning for de tab, som er lidt⁴⁵. Arbejdstagernes tilstedeværelse i virksomheden og følgelig deres direkte adgang til de nødvendige oplysninger gør det lettere for dem at anlægge sådanne sager.

78. Det kan ligeledes bemærkes, at ingen af de bestemmelser, hvortil den forelæggende ret henviser, er til hinder for, at arbejdstagerne af egen drift intervenerer i erstatningssøgsmål rettet mod den administrerende direktør, som allerede måtte være blevet anlagt af andre kreditorer.

79. På baggrund af de ovenstående betragtninger foreslår jeg, at de to første præjudicielle spørgsmål besvares med, at artikel 19 i direktiv 2012/30 og ækvivalens- og effektivitetsprincippet skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter en arbejdstager, som er kreditor i relation til det selskab, der har beskæftiget ham, er nødsaget til at anlægge sag ved en anden domstol end den arbejdsretlige for at få fastslået, at der påhviler selskabets administrerende direktør et solidarisk ansvar, fordi han har tilsidesat sine selskabsretlige forpligtelser, forudsat at denne lovgivning ikke er mindre gunstig end den, hvori der fastsættes regler for tilsvarende søgsmål på grundlag af national ret, og ikke i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, som tillægges i det nævnte direktiv, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

2. Det tredje præjudicielle spørgsmål

80. Med hensyn til dette præjudicielle spørgsmål, for hvilket der gælder den samme forudsætning om, at emnet er omfattet af EU-retten⁴⁶, skal det bemærkes, at princippet om ligebehandling og princippet om forbud mod forskelsbehandling indebærer, at ensartede situationer ikke må behandles forskelligt, og at forskellige situationer ikke må behandles ens, medmindre en sådan behandling er objektivt begrundet. De omstændigheder, som kendetegner forskellige situationer og dermed deres ensartede karakter, skal navnlig fastlægges og vurderes på grundlag af indholdet af og formålet med den EU-retsakt, der indfører en forskellig behandling. Endvidere skal der tages hensyn til de principper,

42 – Jf. 12. betragtning til direktiv 2012/30.

43 – Alberto Marína Lorente henviser til disse rettigheder i sit skriftlige indlæg. Hvad særligt angår garantifonden jf. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/94/EF af 22.10.2008 om beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af arbejdsgiverens insolvens (EUT 2008, L 283, s. 36).

44 – Jf. LSC's artikel 366.

45 – Jf. LSC's artikel 241.

46 – Jf. punkt 43 i dette forslag til afgørelse.

der gælder inden for det område, som den pågældende retsakt henhører under, og de formål, der forfølges på det pågældende område. En sådan tilgang skal ligeledes tilsvarende foretages inden for rammerne af en undersøgelse, der skal vurdere, om de nationale foranstaltninger, der gennemfører EU-retten, er forenelige med ligebehandlingsprincippet⁴⁷.

81. Den forelæggende ret finder, at de processuelle betingelser for at påberåbe sig en garanti over for den administrerende direktør bør være de samme uanset fordringens art, og at den arbejdsretlige domstol følgelig bør kunne træffe afgørelse om både inddrivelsen af fordringen og den administrerende direktørs ansvar.

82. Jeg mener grundlæggende ikke, at der finder forskelsbehandling sted. Der kan nedlægges påstand om, at den administrerende direktør hæfter solidarisk, uanset arten af fordringen på selskabet.

83. På det processuelle plan er det netop på grund af fordringens lønmæssige karakter og den særlige lovfæstede garantiordning, der er knyttet til sådanne fordringer i tilfælde af, at arbejdsgiverens aktivitet ophører, eller at arbejdsgiveren bliver insolvent, at den behandles forskelligt i forhold til en civilretlig eller en kommerciel fordring, hvilket er begrundelsen for, at en arbejdsretlig domstol er enekompetent.

84. Ligeledes udgør de særlige forhold, der gør sig gældende i forbindelse med påberåbelse af den administrerende direktørs ansvar, en begrundelse for, at sådanne påstande ikke henlægges til den rent arbejdsretlige domstol⁴⁸, heller ikke på tidspunktet for fuldbyrdelsen af den afgørelse, hvorved fordringens størrelse blev fastsat og dens hovedskyldner udpeget.

85. Jeg finder følgelig, at en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der gennemfører EU-retten, ikke strider imod ligebehandlingsprincippet og princippet om forbud mod forskelsbehandling, som navnlig fastslås i chartrets artikel 20 og 21, fordi selskabets arbejdstagerkreditorer må anlægge sag ved en anden domstol end den arbejdsretlige for at opnå, at det fastslås, at der påhviler selskabets administrerende direktør et solidarisk ansvar, fordi han har tilsidesat sine handelsretlige forpligtelser, eftersom de ikke befinder sig en situation, der er sammenlignelig med den, hvori selskabets øvrige kreditorer befinder sig, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

V. Forslag til afgørelse

86. På baggrund af ovenstående betragtninger foreslår jeg, at Domstolen besvarer de af Juzgado de lo Social n° 30 de Barcelona (arbejdsret nr. 30 i Barcelona, Spanien) forelagte præjudicielle spørgsmål på følgende måde:

»1) Artikel 19 i Rådets direktiv 2012/30/EU af 25. oktober 2012 om samordning af de garantier, der kræves i medlemsstaterne af de i artikel 54, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser for så vidt angår stiftelsen af aktieselskabet samt bevarelse af og ændringer i dets kapital, med det formål at gøre disse garantier lige byrdefulde, samt ækvivalens- og effektivitetsprincippet skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter en arbejdstager, som er kreditor i relation til det selskab, der har beskæftiget ham, må anlægge sag ved en anden domstol end den arbejdsretlige for at få fastslået, at der påhviler selskabets administrerende direktør et solidarisk ansvar, fordi han har tilsidesat sine selskabsretlige forpligtelser, forudsat at denne lovgivning ikke er mindre gunstig end den, hvori der fastsættes

47 – Jf. dom af 26.9.2013, IBV & Cie (C-195/12, EU:C:2013:598, præmis 50 og 52 og den deri nævnte retspraksis).

48 – Jf. punkt 73 i dette forslag til afgørelse.

regler for tilsvarende søgsmål på grundlag af national ret, og ikke i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, som tillægges i det nævnte direktiv, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

- 2) En national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede strider ikke imod ligebehandlingsprincippet og princippet om forbud mod forskelsbehandling, som navnlig fastslås i artikel 20 og 21 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, fordi selskabets arbejdstagerkreditorer må anlægge sag ved en anden domstol end den arbejdsretlige for at opnå, at det fastslås, at der påhviler selskabets administrerende direktør et solidarisk ansvar, fordi han har tilsidesat sine handelsretlige forpligtelser, eftersom de ikke befinder sig en situation, der er sammenlignelig med den, hvori selskabets øvrige kreditorer befinder sig, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.«